

De gespreksleidraad

voor het juiste Omgevingswetgesprek binnen uw organisatie

Doel gespreksleidraad

Deze gespreksleidraad, een ondersteunend product voor het voeren van de juiste gesprekken tussen medewerkers en het management over de stand van zaken rondom het werken met de Omgevingswet en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (hierna: DSO). Het gesprek heeft als doel om gezamenlijk te reflecteren op waar de organisatie nu staat, welke ambities en uitdagingen er zijn, en welke randvoorwaarden nodig zijn om verdere stappen te zetten.

De leidraad is breed inzetbaar: als reflectie-instrument op strategisch niveau, als hulpmiddel om knelpunten en kansen in kaart te brengen, als input voor een plan van aanpak of voortgangsrapportage, en om het bewustzijn en eigenaarschap binnen het management en de werkvloer te versterken. Daarnaast helpt het gesprek om de samenhang tussen beleid, uitvoering en digitalisering te verkennen. Deze leidraad is deels verdiepend, maar raakt niet alle aspecten van de Omgevingswet. Toch is het een handig hulpmiddel als gespreksstarter. Het doel is om de manager tijdens het gesprek een beter beeld te geven van waar de organisatie staat, wat er al is gedaan en wat er nog te doen valt. En welke keuzes daarmee samenhangen.

Opbouw

Het gesprek start met een korte kennismaking en een toelichting op het doel en de opzet. Daarbij wordt benadrukt dat het gesprek niet bedoeld is als controle, maar als open dialoog. Deelnemers worden uitgenodigd om vrijuit te spreken, waarbij het belangrijk is dat vertrouwelijkheid is gewaarborgd. Indien gewenst kan vooraf toestemming worden gevraagd voor het maken van een geluidsopname, uitsluitend ten behoeve van analyse.

Na de introductie wordt stilgestaan bij de betrokkenheid van de gesprekspartner: wat is hun rol binnen de organisatie, hoe lang zijn ze werkzaam bij de gemeente, en hoe zijn ze betrokken bij het werken met de Omgevingswet en het DSO?

Vervolgens worden verschillende thema's besproken, waaronder de huidige situatie na invoering van de wet, het (gedeelte) beeld binnen het management, en de ervaren impact van de veranderopgave. Er wordt ingezoomd op de geformuleerde doelstellingen, de voortgang van de implementatie, en eventuele witte vlekken of risico's. Ook komt de samenwerking aan bod, zowel intern als extern, evenals de invulling van bestaande en nieuwe rollen en verantwoordelijkheden.

Andere gespreksonderwerpen zijn de manier waarop prioriteiten worden gesteld, het urgentiebesef binnen de organisatie, en de impact van de wet op processen, werkwijzen en cultuur. Er wordt besproken welke randvoorwaarden nodig zijn om de Omgevingswet goed werkend te krijgen, zoals capaciteit, kennis, middelen en bestuurlijke steun.

Specifieke aandacht gaat uit naar de digitaliseringscomponent: hoe verhoudt de DSO-implementatie zich tot bredere digitaliseringsopgaven, en wordt het DSO als kans of als extra belasting ervaren? Ook wordt stilgestaan bij de kennis over benodigde rollen in de keten, de impact van digitale publicatie van documenten, en de aansluiting tussen het omgevingsplan en VTH-processen. Tot slot wordt besproken hoe het denken in activiteiten – in plaats van het traditionele denken in bestemmingen – wordt ervaren. Dit houdt in dat er niet langer primair gekeken wordt naar wat op een locatie is toegestaan op basis van een bestemming (zoals 'wonen' of 'industrie'), maar naar welke concrete activiteiten plaatsvinden en onder welke voorwaarden deze mogelijk zijn. Dit vraagt een andere manier van werken, wat is ervoor nodig om de veranderopgave scherp te krijgen en/of aan te scherpen.

De afsluiting van het gesprek is een samenvatting van de belangrijkste inzichten en mogelijke vervolgstappen. De input uit het gesprek kan onderdeel zijn van verdere besluitvorming, communicatie of bijstelling van het proces.

Tips voor het gesprek

- Gebruik open vragen om reflectie te stimuleren;
- Noteer concrete voorbeelden en signalen van succes of knelpunten;
- Maak onderscheid tussen strategisch, tactisch en operationeel niveau;
- Sluit af met een samenvatting van de belangrijkste inzichten en maak mogelijke vervolgstappen concreet op doel, inhoud en tijdsplan.

Gespreksstructuur

1. Huidige situatie

- Waar staat de gemeente nu na de invoering van de Omgevingswet?
- Is er een beeld en wordt dat beeld binnen het management over de voortgang gedeeld?

2. Veranderopgave

- Hoe wordt de impact van de Omgevingswet op de organisatie ervaren?
 - Wordt de veranderopgave die de Omgevingswet met zich meebrengt als breed en fundamenteel gezien?
 - Wat verandert er in processen en de samenhang?
 - Wat verandert er in de manier van werken?
 - Wordt de verandering breed gedragen of is er weerstand?
-

3. Doelstellingen

- Heeft de gemeente doelen geformuleerd in het kader van de Omgevingswet? Zo ja, welke zijn dat dan? Zo nee, is er de intentie om deze doelen alsnog te formuleren?
- Zijn deze doelen concreet en meetbaar?

4. Inzicht in de implementatie

- Is er zicht op wat er al is gerealiseerd en wat nog moet gebeuren?
- Zijn er witte vlekken of risico's in de implementatie?

5. Samenwerkingen

- Hoe verlopen de interne samenwerkingen binnen de teams en teamsoverstijgend?
- Hoe verlopen de externe samenwerkingen met bijvoorbeeld de omgevingsdienst of provincie?
- Zijn er knelpunten of succesfactoren te benoemen?

6. (Nieuwe) rollen en rolverdeling

- Is er zicht op nieuwe rollen onder de Omgevingswet en zijn deze al belegd? Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan regelanalist, functioneel beheerder of DSO- coördinator?
- Is er zicht op welke bestaande rollen de Omgevingswet impact heeft?
- Is er duidelijkheid over verantwoordelijkheden?
- Is er zicht op de samenhang en samenwerkingsverbanden?

7. Prioritering en urgentie

- Zijn er prioriteiten gesteld, bijvoorbeeld het maken van een omgevingsplan en hoe wordt bepaald wat prioriteit heeft binnen de uitwerking van de Omgevingswet?
- Is er voldoende urgentiebesef bij bijvoorbeeld de kerninstrumenten zoals het omgevingsplan binnen de organisatie?
- Wat is nodig om de veranderopgave scherper in beeld te krijgen of is hier voldoende scherppte op?
- Zijn er aanvullende inzichten, tools of ondersteuning gewenst?

9. Behoeften en randvoorwaarden

- Wat is nodig om het werken onder de Omgevingswet succesvol voort te zetten? (Denk hierbij aan capaciteit, kennis, middelen, bestuurlijke steun.)

10. Digitalisering en DSO

- Hoe verhoudt de DSO-implementatie zich tot bredere digitaliseringsopgaven?

- Wordt het DSO als kans of als extra belasting gezien?

11. Inzicht in benodigde rollen

- Is er voldoende kennis over welke rollen nodig zijn voor een goed werkende keten, zowel intern als extern?
- Zijn deze rollen al ingevuld of nog in ontwikkeling?

12. Publicatie van documenten

- Is de organisatie zich bewust van de impact van digitale publicatie? Dit is wezenlijk anders dan toen er nog geen Omgevingswet was ingevoerd.
- Wat betekent dit voor werkprocessen en verantwoordelijkheden?

13. Koppeling met VTH

- Hoe verloopt de aansluiting tussen het omgevingsplan en VTH-processen?
- Zijn er knelpunten of goede voorbeelden?

14. Werken met activiteiten

- Wordt het denken in activiteiten (in plaats van inrichtingen/bestemmingen) als een verbetering ervaren?
- Wat zijn de gevolgen voor beleid en uitvoering?

15. Beleidscyclus onder de Omgevingswet

- Hoe wordt binnen de organisatie invulling gegeven aan de beleidscyclus zoals bedoeld onder de Omgevingswet (agenderen, formuleren, uitvoeren, monitoren, evalueren en bijstellen)?
- Is er een integrale aanpak zichtbaar tussen beleid, uitvoering en monitoring?
- Zijn er al samenwerkingsverbanden binnen de organisatie en hoe wordt samenwerking bevordert?
- Worden omgevingswaarden, doelen en indicatoren actief gemonitord en gebruikt voor bijstelling van beleid?
- Hoe wordt de koppeling gelegd tussen het omgevingsplan en beleidsdoelstellingen?

Handige hulpmiddelen

- Planketen: Grip op de transitie van de planketen, <https://omgevingswet.vng.nl/grip/>
- VTH processen: omgevingswet.vng.nl/vth-in-beeld/